

LUNDS
UNIVERSITET

SOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN

**“IT’S NO LONGER JUST AN EBB AND FLOW,
IT’S A CONSTANT”**

HANNA BOMAN

KANDIDATUPPSATS: SOCK10, 15 HP

VÅRTERMINEN 2023

HANDLEDARE: MAGNUS RING

Sammanfattning

Författare: Hanna Boman

Titel: It's no longer just an ebb and flow, it's a constant

Kandidatuppsats: SOCK10, 15 hp

Handledare: Magnus Ring

Det här är ett arbete som rör sig i gränsland. Det berör platsen där sociologi och psykologi möts, och utforskar därifrån gränsen som löper mellan normalitet och abnormalitet. I fokus står borderline personlighetssyndrom, en psykiatrisk diagnos som karaktäriseras av instabilitet i affekt, relationer och identitet. Diagnosen diskuteras här huvudsakligen utifrån en teori om att problematiken huvudsakligen orsakas av störningar i narrativa processer. Diagnosen har också föreslagits vara en postmodern symbol, en alltmer relaterbar erfarenhet för människor i allmänhet. Litteraturen uttrycker hur identiteter, i bemärkelsen bestående över tid, blir allt svårare i det senmoderna samhället, där stabila strukturer störtar samman och komplicerar erfarenheten av tiden som en linjär rörelse framåt. Arbetet berör också kritisk teori som föreslår att den linjära tidsuppfattningen bygger på traditionellt västerländska ideal som grundar sig i den cartesianska kropp/själdualismen. Forskare inom fältet *feminist psychiatric disability theory* argumenterar för att subjektiva erfarenheter från marginaliserade personer kan generera värdefull kunskap, och därtill utmana traditionellt västerländska epistemologiska ideal, vilket föranlett arbetets intresse för berättelser från personer med borderline. Syftet med arbetet har varit att undersöka meningsskapande i en i övrigt fragmentarisk och fluktuerande tillvaro, genom en tematisk narrativ analys av borderlineindividers skriftliga inlägg på internetforumet the Mighty. Slutsatsen dras att borderlineindivider kan lära sig ett narrativt förhållningssätt till sig själva, men att det finns en subversiv kraft att misslyckas med att leva upp till det personliga narrativet. Med utgångspunkt i performativ teori diskuteras huruvida idealet om narrativ identitet riskerar att reproducera normativa ideal. Ur analysen framkommer att personer med borderline, snarare än att bibehålla den egna identiteten över tid, föredrar överensstämmelse med andra, vilket kan ses som en universellt viktig insikt när människor i allmänhet upplever problem att bestå över tid.

Nyckelord: borderline, identitetsskapande, postmodernism, feminist psychiatric disability theory, performativitet

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund	5
Teori	7
Postkolonial kritik	7
Performativitet	8
Feminist Psychiatric disability theory	8
Modernitet som acceleration	9
Borderline som fragmentering av narrativ identitet	10
Metod	11
Tidigare forskning	12
Konstruktionen av normalitet	12
Borderlinekunskap	13
Analys/ Diskussion	13
Tema 1: BPD som identitet	14
Tema 2: oförmåga till agens	16
Tema 3: självtvivel	18
Tema 4: meningsskapande	19
Slutsatser	22

Inledning

Den väsentliga angelägenheten i vår epok, skriver Foucault (1984), har att göra med platser. Vi befinner oss i samtidighetens era, en epok där platsen tagit tidens roll. Analyser av det senmoderna samhället har också uppmärksammat hur något håller på att hända med tiden. *Osamtidigheten i det samtida*, upplevelsen av att nutiden närapå passerat innan vi hunnit uppfatta den, har enligt Rosa (2014) konsekvenser för människors självuppfattning. Identiteter har blivit situativa, de betecknar inte längre något bestående över tid. Enligt Rosa (2014) öppnar avsaknaden av moraliska imperativ i det senmoderna för en totalitär valfrihet, en oundviklig valfrihet som hindrar individen från att staka ut sin riktning i livet, och som gör politiska rörelser svåra att hålla fast vid. *Det rasande stillaståendet* som gemensam kulturell erfarenhet i det senmoderna samhället (ibid.), betecknar ett slags flyktighet som omöjliggör stabila identiteter och lämnar ett själsligt tomrum efter sig. Problematiken beskrivs som en samtida gemensam erfarenhet som påminner om den psykiatriska diagnos som utgör det huvudsakliga temat för förestående arbete: borderline personlighetsyndrom. Ivey (1993), i sin tur, föreslår att borderline är den postmoderna kulturens symbol, en gemensam referens för postmoderna medvetanden. Han hävdar att människors psykologiska struktur är kontextbunden och beroende på historiska omständigheter. Modernitetens övergång i postmoderniteten har därför inneburit en förändring i det sociala förhållandena som eroderar förutsättningarna för den moderna epokens syn på identitet. Med tanke på hur förändringarna sätter käppar i hjulet för meningsskapande på både individuellt och samhälleligt plan är det förklarligt att det finns en vilja återställa den temporala ordning som tillät oss att känna hopp om framtiden för oss själva och för samhället (Rosa, 2014). Men hur människor uppfattat tiden och sig själva har varierat, geografiskt och historiskt (Rosa, 2014; Fuchs, 2007), och kritiska forskare uppmärksammar att den framtidsorienterade linjära tidsuppfattningen är fenomen som i grunden bygger på västerlandets självutnämnda överordning andra kulturer (Lönn, 2018). Det finns med andra ord anledning att undersöka andra möjliga förhållningssätt.

Platser är en fråga om relationer (Foucault, 1984). Det går omöjligt att bestämma var en plats slutar och börjar om det inte finns något, verkligt eller imaginärt, som åtskiljer den från angränsande platser. Skillnaderna, och därmed gränserna, kan också förstärkas genom tillskrivande av egenskaper eller kvaliteter (en könsidentitet, exempelvis) till ett utrymme som i sin materiella uppenbarelse inte är tveklöst säregen (Butler, 1988). Två slags platser utmärker sig från mängden och står i relation till samhällets övriga utrymmen på särskilda sätt (Foucault, 1984). *Utopier* är imaginära platser, föreställda versioner av verkligheten, samhället i perfektion eller samhällets motsats, på så sätt alltid i direkt dialog med verkliga utrymmen, men belysande brister och tillkortakommanden. *Heterotopier*, å andra sidan, är verkliga och lokaliserbara platser, vars samhälleliga funktion varierar historiskt, anpassar sig till förändringar i samhälleliga och kulturella omständigheter, men de utnyttjas i regel för kulturellt upprätthållande. Heterotopier för avvikelser, exempelvis, är platser dit de som inte lever upp till kulturella normer förpassas: psykiatriska sjukhus och fängelser, för att nämna några. Som i botaniska trädgårdar där hela världen representeras i buskage och rabatter, i vävar av inkompatibla fragment, finns hela kulturen representerad i heterotopin, men

inverterad eller betvivlad. Det gör heterotopier till platser med illusorisk kapacitet, förmåga att demaskera fiktioner på andra platser. Överdrivna eller parodiska representationer ifrågasätter för givet tagna normer, lagar och strukturer, relativiserar normalitetsbegreppet. Verkligheten ter sig annorlunda därifrån.

Den västerländska vetenskapen värderar objektivitet men ser på världen från de privilegierades perspektiv och riskerar då att gå miste om viktiga insikter. Feministiska forskare argumenterar därför för inkludering av marginaliserade människors erfarenheter av utanförskap (Redikopp, 2018). Att normaliteten och avvikelserna konstituerar varandra innebär att det avvikande perspektivet kan säga lika mycket om normaliteten som vice versa. Det har föreslagits att borderline kan förstås som orsakat av en grundläggande störning i narrativa processer som föranleder en icke-linjär tidsuppfattning och hindrar personer med borderline från att etablera identiteter som består över tid (Fuchs, 2007). Från normalitetens horisont är sådana avvikelser att betrakta som felaktigheter, tillfälliga utsvävningar från det rätta sättet att vara, som bör korrigeras. Men det går också att utnyttja avvikelsernas heterotopiska illusoriska egenskaper och fråga sig vad som orsakar en normal identitet, och en linjär tidsuppfattning. Borderlineheterotopiens uppgift kan bli ett relativiserande av konventionella västerländska förklaringsmodeller och om möjligt erbjuda andra möjliga sanningar. Borderline gör ont, men smärta är kommunikativ.

Diagnosen är en av 9 personlighetsstörningar i APA:s (2013) diagnosmanual DSM och beskrivs i manualen i termer av instabilitet på områdena affekt, interpersonella relationer och identitet. Det är karaktäristiskt för borderline att uppleva avsaknad av identitetsmässig kontinuitet, en personlighetsmässig splittring som går emot den konventionella förståelsen av identitet som en fråga om bestående över tid. Identitetens förankring i tiden har fört mig in i diskussioner om temporalitet. Likt självuppfattning är frågan om hur vi upplever tidens gång omdiskuterad. Postkolonial teori ifrågasätter den linjära framtidsorienterade temporaliteten som epistemisk sanning och menar att den bygger på avståndstagande från värden som avviker från traditionella västerländska ideal om transcendens, agens och autonomi. Feministisk ståndpunktsteori och disability studies menar vidare att erfarenheter från personer som på olika sätt avviker från det förmodat normala avvisas inom ramarna för västerländsk vetenskap och att sådana erfarenheter om de tas på allvar, å ena sidan kan berika vetenskapen, och å andra sidan utmana den västerländska vetenskapens grundsatser (Redikopp, 2018). Ivey (1993) beskriver en fragmentering av samhällsstrukturer som skapar en borderlineliknande tillvaro för människor i allmänhet i postmoderniteten. Borderline klassas som en avvikelse från normaliteten, men med oförmågan att leva upp till identitetsmässiga förväntningar besitter borderlineindivider en epistemologisk position i sökandet efter en annan typ av meningsskapande. Om den gemensamma erfarenheten i senmoderniteten liknar borderline (Ivey, 1993), bör sådan kunskap vara eftertraktad. I mitt arbete använder jag borderlineindividers berättelser i syfte att undersöka meningsskapande i en i övrigt fragmentarisk och fluktuerande tillvaro.

Arbetet har väglett av frågeställningen "Hur kan identiteter formuleras och förstås utifrån erfarenheter av att leva med borderline?". Fuchs (2007) föreslår en gemensam terapi för

borderline och för samhället i stort som går ut på återupprättande av de strukturer som möjliggör identitetsmässig stabilitet. Tiden verkar med andra ord vara konstitutiv för identiteten. I mitt arbete låter jag borderlineindividuers erfarenheter belysa temporalitetens och identitetens relation till varandra.

Bakgrund

Psykiatriska diagnoser fastställs enligt tydligt uppställda principer i diagnostiska system, som kategoriserar psykiska problem. Systemen sammanställer och formulerar diagnoserna i diagnosmanualer, av vilka ICD (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems) och DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) är de mest frekvent använda (Psykologiguiden, u.å.). Personer med borderline kan uppvisa kraftiga och plötsliga humörsvängningar, destruktiva beteenden, självskada eller hot om självskada, ofta till följd av intensiv rädsla att bli övergiven. Relationell stress kan utlösa extrema känslomässiga eller beteendemässiga reaktioner. Impulsiva beteenden kan också förklaras av en upplevelse av kronisk tomhet. Borderlineindivider är vanligtvis lättpåverkade av miljömässiga omständigheter. Självbild och självkänsla, liksom mål och värderingar, förändras både snabbt och drastiskt. Relationer präglas ofta av konflikt och det är inte ovanligt med tvära kast mellan att idealisera och nedvärdera andra personer.

Att det finns flera diagnossystem leder till viss förvirring i fråga om diagnosbeteckning. *Borderline personlighetsyndrom* (BPD) i DSM har sin motsvarighet *Emotionellt instabil personlighetsstörning* (EIPS) i ICD (Region Stockholm, 2016). Som historiskt belastad diagnos är frågan om beteckning också omdiskuterad (Johnson, 2021). Jag anser inte att skillnaderna i formuleringarna har betydelse för mitt arbete och valet av begrepp speglar inte något ställningstagande för eller emot den ena eller andra formuleringen. Jag använder mig av begrepp som härrör från DSM, eftersom litteraturen i min referenslista huvudsakligen diskuterar diagnosen som den där formuleras (eller formulerades i tidigare upplagor av manualen) och för att 'borderline' i regel används i dagligt tal. Beslutet var svårt att fatta på grund av kontroversen kring beteckningen. BPD ses å ena sidan som en stigmatiserande diagnos och en metod för att orättfärdigt straffa kvinnor som anses besvärliga, å andra sidan anser vissa att diagnosen bör behållas för att ge erkännande till personer som känner igen sig i den, och att kritik bör framföras i första hand av borderlineindivider själva, att rekonstruktion bör börja inifrån (Johnson, 2021). Jag har slutligen anammat Redikopps (2018) distinktion mellan den psykiatriska diagnosen Borderline Personlighetsstörning och den subjektiva upplevelsen av att leva med den (upplevelserna är sannolikt mer komplexa än vad diagnosbeteckningen lyckas fånga upp). Jag refererar i det följande till den förra som "BPD" medan "borderline" reflekterar subjektpositionen, och vidare till personer med borderline som "borderlineindivid" eller "borderlineindivider" Distinktionen gör det möjligt att kritisera aspekter av psykiatrisk diagnostisering och samtidigt försvara den i egenskap av kunskapsgenererande position (Redikopp, 2018).

Avsaknaden av somatiskt förnimbar dysfunktion gör att borderline, liksom andra psykiatriska diagnoser, diskuteras som ett diskriminerande verktyg för social kontroll (Redikopp, 2018;

Crowe, 2000). Kritiker anser att diagnoserna cementerar kulturella normer som sedan reproduceras genom formuleringarna i diagnosmanualerna (Crowe, 2000). Att diagnoser formuleras i relativa termer som dysfunktionalitet och nedsättning har också problematiserats, då detta förutsätter en bestämd förförståelse för vad som *inte* räknas som dysfunktionellt och nedsatt (ibid.). Kafer (2013) insisterar exempelvis på att funktionshinder, med tanke på de ansenliga mängder resurser som läggs på att förhandla fram godtyckliga gränser mellan kategorierna, är en högst politisk fråga. Hon påpekar också att frågan inte enbart påverkar de direkt berörda; det informerar i allmänhet om vad som är acceptabelt och önskvärt, kommunicerat via en binär uppdelning där begreppen konstituerar varandra: Funktionshinder existerar bara i relation till en normal fungerande kropp och vice versa. (Kafer, 2013).

Feministiska kritiker har spårat DSM:s definition av Borderline ur den under 17- och 1800-talen vanliga sjukdomsbeteckningen ”hysteri” och menar att diagnoserna vilar på samma misogyn föreställningsgrund (Ussher, 2013; Shaw & Proctor, 2005). Det föranleder fördömandet av diagnosen som det senaste av verktyg som genom historien använts för att straffa kvinnor som hotar den (patriarkala) sociala ordningen (Johnson, 2021). Kritikernas bedömning är att konceptet hysteri, liksom häxjakter dessförinnan, fyllt funktionen av att neutralisera kvinnliga strategier för att hantera förtryck och övergrepp, eller fullt rimliga reaktioner på maktlöshet i en mansdominerad tillvaro (Shaw & Proctor, 2005). De ser övergången från anklagelser för häxeri till tillskrivningar av hysteri som en följd av att en förmodern religiös världsåskådning ersattes av det moderna vetenskapliga paradigmet och diagnosen BPD som samtida uttryck för patologisering av beteenden som inte motsvarar könade och kulturella förväntningar på rationalitet och individualitet (Shaw & Proctor, 2005). BPD som disciplinerande mekanism markerar på så sätt gränserna för kvinnligt kodade egenskaper. Med andra ord, emotionalitet och osjälvständighet tillskrivs kvinnor i allmänhet, medan BPD markerar den acceptabla nivån av dessa egenskaper (Redikopp, s. 81).

Teori

Postkolonial kritik

När jag refererar till ”väst”, i formuleringar som ”västerländskt tänkande”, ”västerländsk världsåskådning” eller ”västerländsk idétradition”, så är det inte utifrån antagandet att det inom västerlandet inte finns olikvärdigt tänkande och avvikelser. Jag är medveten om, och högaktar variationen. Det är själva kärnan i mitt arbete att söka efter avvikelser och utöka utrymmet för dem. Jag vill inte heller cementera ”västerlandet” som ett geografiskt och kulturellt avgränsat område som övriga världen inte har del av eller inflytande över. Prefixet ”väst” hänvisar till samhällen som, bland annat, delar kulturella och (kapitalistiska) ekonomiska grunder i kolonialism och rastänkande (Lönn, 2018). Jag använder begreppet för att kritisera ett självutnämnt globalt och epistemologiskt centrum, ett ”väst” som hävdar sin position just genom att definiera sig i motsats till det icke-västerländska (ibid.). När jag skriver om västerländsk modernitet, är det inte heller för att ignorera existensen, eller försumma betydelsen, av andra moderniteter, utan för att belysa dess förtryckande parametrar.

Begreppet *krononormativ linjär temporalitet* används för att beteckna hur rasism, misogyni, homofobi, funkofobi och klassism är immanenta parametrar i den västerländska modernitetens linjära tidsuppfattning. Krononormativitet kan beskrivas som ett sätt att kontrollera tiden, eller en temporal riktnings (Redikopp, 2018). "Krononormativ temporalitet" avser den västerländska framtidsorienterade uppfattningen av tiden som en oåterkallelig rörelse längs en linje med en början, en nutid och en framtid. Historiska händelser motsvarar här stadier i en linjär tidsföljd i riktning mot tilltagande västerländska ideal som går att härleda ur den cartesianska kropp/själdualismen. Förnuftet, situerat i den rena själen, har konstruerats som överlägsen antites till den okontrollerbara kroppen och dess orena uttryck och utsöndringar (Lönn, 2018). Kroppsliga egenskaper och drifter får temporalt klingande beteckningar som "primitiva", "ociviliserade" och "orena" och tillskrivs kvinnor, icke-vita, funktionshindrade och fattiga, som utesluts ur det moderna projektet, förpassas, genom att associeras med kroppslighet, till det förflutna. Det gör att den vite mannen, som representant för kroppslösa värden som transcendens, agens och autonomi, enligt den krononormativa logiken, kan positioneras längst fram i utvecklingen (Lönn 2018).

I regel behandlas frågor om funktionshinder på ett neutraliserande, apolitiskt sätt som förnekar de underliggande värderingar som förutsätter att funktionshinder på alla plan är oönskade, som om det vore otänkbart att önska sig en värld där funktionshinder inte eliminerats (Kafer, 2013). Även då vi säger oss inkludera och stötta funktionshindrade personer är det för det mesta med fokus på att bli botad eller att lyckas leva ett "normalt" liv, trots funktionshindret. Framtiden är, i sin normativa framställning, botad. Som kontrast och motkraft till västerländsk temporalitet betecknar *crip time* och *queer time* avvikelser från det linjära status quo, annorlunda förhållningssätt till tid, uttryckta i oförmåga eller ovilja att följa det krononormativa schemat (Kafer, 2013). Samhällets temporala utformning utifrån en viss typ av kroppar bortser för det första från att olika kroppars funktionsmässiga skillnader också innebär att tidsbehov varierar. *Crip time* kan beskrivas som ett slags opunktlighet som, enligt Kafer (2013, 26) "bends the clock to meet disabled bodies and minds".

Performativitet

Teorin om konstituerande handling, numera allmänt vedertagen i feministiska sammanhang, beskriver könsidentitet som *performativ* handling, som *görande* (Butler, 1998). Kroppen i sin materialitet kan inte förklara den kulturella mening vi tillskriver den, och hur vi uttrycker könsidentitet är därför villkorat av historiska och kulturella konventioner (Butler, 1998). Konstituerande handling är, på samma gång, det som etablerar mening, och det medel genom vilket mening utspelar sig. (ibid.). För att uppfatta någon som kvinna, exempelvis, krävs en förförståelse av den kulturella och historiska innebörden av kategorin 'kvinna', en innebörd som i sin tur konstitueras i förkroppsligande av denna innebörd, i hur en person lever upp till det förväntade, och i hur andra bemöter denne. På samma sätt krävs det en etablerad föreställning om vad som utgör en normal kropp för att kunna avgöra vilka kroppar som är avvikande (Kafer, 2013). Att vara kvinna, skriver Butler (1988), är snarare att ha blivit kvinna, genom kontinuerlig realisering av den historiska idén om vad en kvinna är. Könsidentiteten, därför, är inte realiseringen av varken en immateriell essens eller ett

biologiskt kön, utan framträder i tillvaratagandet och förverkligandet av en uppsättning historiska möjligheter. Det innebär att kategorierna varken är fasta eller diskreta, utan förnyas, revideras och sedimenteras genom historien. Å andra sidan hålls kategorierna någorlunda intakta eftersom de som inte håller sig till normerna bestraffas, och kategorierna bidrar därför till kulturellt upprätthållande (ibid.).

Feminist Psychiatric disability theory

Förvissningen om att västerländsk idétradition, paradoxalt nog i strid med dess påstådda objektivitet, underkänner och ignorerar kunskap som inte genererats i enlighet med dominerande vetenskapliga kriterier, har fått kritiska teoretiker att argumentera för värdet av marginaliserade människors perspektiv, som bidrag till en de facto mer komplex och objektiv bild av världen (Redikopp, 2018). Målsättningen att skapa en värld där funktionsmässiga skillnader förstås som tillgångar, får forskare inom disability studies att kräva att erfarenheter av att leva med funktionsvariationer tas på allvar och tillvaratas som resurser för att ge en mer mångfasetterad och berikad medicinsk förståelse, samtidigt som det kan utmana epistemologiskt hegemoniska sätt att betrakta världen (Johnsons, 2021).

BPD är en omdiskuterad diagnos, av många associerad med misogyni och avfärdad som ren social konstruktion. Samtidigt går det inte att förneka att borderline innebär lidande. Att helt och hållet förkasta diagnosen skulle kunna slå hårt mot personer som lever med diagnosen och är i behov av vård (Johnson, 2021). Att argumentera för att BPD är en social konstruktion med misogynia förtecken, och samtidigt insistera på dess subversiva potential, utgör ytterligare ett dilemma. Problemen adresseras inom *feminist psychiatric disability studies*, ett ramverk som å ena sidan uppmärksammar smärtan, komplikationerna och konsekvenserna som fångas upp i psykiatriska diagnoser, liksom de värdefulla insikter som kan genereras ur erfarenheter av dem, och å andra sidan uppmuntrar ett simultant kritiskt granskande av den samhällsliga grunden till de föreställningar som patologiserar vissa egenskaper och tillstånd (Redikopp, 2018). *Feminist psychiatric disability theory* identifierar att kluster av beteenden och känslor uppstår under vissa omständigheter, vid bestämda historiska tidpunkter, på specifika kulturella platser, och validerar samtidigt kunskap som genereras där (ibid.).

Modernitet som acceleration

Moderniseringen är, enligt Rosa (2014), i grund och botten en fråga om acceleration. I förmoderna samhällen upplevdes tiden cykliskt, den förväntade framtiden sammanföll med erfarenheten av det förflutna. Identiteten var en fråga om arv: grundstrukturerna bestod men individerna byttes ut. En person som föddes i en jordbrukarfamilj skulle exempelvis med största sannolikhet också leva ett liv som jordbrukare. Traditionen och gemenskapen bestämde identiteten. Tidens cykliska utformning innebar att en generations erfarenheter kunde utgöra lärdomar för nästkommande generation.

I slutet av 1700-talet kunde de materiella förhållandena för en stundande generation inte längre förväntas vara desamma som för generationen dessförinnan. Det markerar övergången till en linjär tidsuppfattning i den klassiska moderniteten, som utmärker sig som den enda

epok då mänskligheten kunnat uppleva självbestämmande (Rosa, 2014). Historien, som tidigare uppfattades som ett statiskt rum i vilket händelser utspelade sig, blev en rörelse framåt. I det senmoderna samhället tar tiden åter formen av ett statiskt rum, men inte för återkommande cykler av händelser, utan för ständigt förändrade förhållanden. Våra liv lösgjorde sig från en kollektiv helhet av cykliskt återkommande fenomen. Privatlivet blev långsiktiga planerbara projekt. Identiteten är då ett resultat av personliga val, som görs ett fåtal gånger och som individen står fast vid under resten av sin livstid, såsom yrke, politisk åskådning, partner, nationalitet. Identiteten blir en stabil livsplan som vi ensamma är ansvariga för. Inga yttre omständigheter kan berätta vem jag är. Relationer och anställningar följer seriellt på varandra, identiteten är tillfällig, situativ, vilket enligt Rosa (2014) på sätt och vis går emot själva definitionen av identitet (som något kontinuerligt). Upplevelsen av vem en är bygger numera helt och hållet på praktiker, ur vilka sekundära explicita förklaringar kan härledas, vilket Rosa (2014) menar tvingar oss till självtematisering, att om och om igen behöva uttrycka våra identiteter. Moraliska referenser försvinner och var och en bestämmer själva vad som har värde. Den här bristen på riktning i handling skapar en identitetskris och en upplevelse av att stå stilla i tiden (Ibid.).

Tidens stagnation innebär också att politiken inte längre tar formen av utvecklingslinjer vars riktning stämde överens med framstegstanken (Rosa, 2014). Politisk utveckling var inte möjlig heller med ett cirkulärt tidsbegrepp, då förväntningar på framtiden var överensstämmande med det som förflutit. Den kollektiva historieskrivningen verkar, enligt Rosa (2014), bara ha varit möjlig med en linjär tidsuppfattning.

Borderline som fragmentering av narrativ identitet

Vanligtvis diskuteras identitet som upplevelsen av bestående över tid, att internt förbli densamma trots externa förändringar (Schmidth & Fuchs, 2021). Men identiteten innefattar mer än biologi (Fuchs, 2007). Jag förblir mig själv också genom förmågan till självreflektion, min temporala relation till mig själv, för att jag upplever mig som ensamt ansvarig för mina tidigare handlingar, och som trogen mina framtida löften. Vi lever med andra ord ständigt betraktande oss själva från ett annat temporalt själv, som om vi förväntas stå till svars för vårt handlande. Att förbli trogen sig själv, sina värderingar, övertygelser och beslut, innebär samtidigt att vi måste förlika oss med begränsningen det innebär att avstå från andra möjligheter. Den sammanhängande identiteten kan bara upprätthållas om vi avböjer vissa av våra lustar i stunden, till förmån för önskningsgraden av andra graden, att motstå omedelbar lust för att vi vet att det kan hindra oss från att uppnå målsättningar på sikt. Den kommer med skyldigheten att leva upp till sina motiv, och med ansvar över det som passerat (Fuchs, 2007). Konsekvenstänkande, förmågan att kontrollera sina impulser, har länge utgjort centrala mänskliga särdrag enligt västerländsk filosofi (Fuchs, 2007). Egenskaperna förser människan med *agens* som på samma gång skapar frihet och är källa till stort lidande. Till skillnad från djuren kan vi inte njuta fullt ut av våra impulser på grund av ansvaret som kommer med agensen.

Narrativ identitet ska förstås som upplevelsen av att vara (med)författare till, och huvudperson i berättelsen om sitt liv, som konstruktionen av en personlig historia genom sammanfogande av livets tre temporaliteter - dåtid, nutid, framtid - till en sammanhängande livsberättelse. (Schmidt & Fuchs, 2020). En narrativ identitet kräver därför också förmågan att integrera motsägelser i en och samma berättelse. Men vi har inte full kontroll över våra erfarenheter. De är också i hög grad genomlevda innan de formuleras som explicita berättelser (Fuchs, 2007). En narrativ identitet är att betrakta som resultat av strävande mot enhetlighet i berättelsen. Vidare är våra förhållanden till andra personer präglade av narrativ förståelse, förutsättande om andras temporala relationer till sig själva och begripliga intentionella ageranden i linje med dessa. Andras förståelse har förstas inverkan på en persons självbild, menar Fuchs (2007), och därför måste vi erkänna att andra personer är medförfattare till våra självberättelser.

Men borderlineindivider förmår inte behärska sina impulser, vilket enligt Fuchs (2007) resulterar i en *fragmentering av det narrativa självet*. De upplever inte agens, och därmed kan de, likt djuren, inte hållas ansvariga för sina handlingar. En människas essens, skriver Fuchs (2007) med hänvisning till Ricoeur, är hennes temporala relation till sig själv. Inte heller kan borderlineindivider, enligt Fuchs (2007) visualisera sig själva i framtiden, utan upplever sig snarast drabbade av den, ett passivt varande där framtiden inte inträffar som resultat av medvetna val och planering. De identifierar sig helt och hållet momentant med känslan i stunden, de upplever ingen kontinuitet över tid och ingen självutveckling. Med andra ord är de enbart det, som de erfar i stunden. Därför kan personligheten också förändras drastiskt med omständigheter, vilket kan orsaka en känsla av inautenticitet. För borderlineindivider är livet en osammanhängande serie av händelser i stället för en kontinuerlig historia, men till skillnad från djuren leder det atemporala varandet, enligt Fuchs (2007), inte till förnöjsamhet. Att överge sig själv i varje ny situation, menar han, ingjuter enbart en känsla av meningslöshet, även om upplevelserna i sig är intensiva, eftersom erfarenheter blir meningsfulla först, genom integrering av dåtida erfarenheter och förväntad framtid, och med upplevelsen av riktning i livet. Borderlineindivider har också svårt att mentalisera, att se situationer ur andras perspektiv, och från den förståelsen begripa andras handlingar, vilket Fuchs (2007) menar begränsar deras empatiska förmåga.

Också det karaktäristiska draget att värdera sig själv och andra som ytterligheter av positivitet eller negativitet kan förklaras av avsaknaden av en högre grad av självreflexiva processer: en oförmåga att se bortom nuet gör att tolkningen av självet och av andra enbart informeras av den tillfälligt upplevda känslan (Fuchs, 2007). De känslainformerade upplevelserna delas och valideras sällan av andra personer, vilket i sig kan eskalera konflikter, leda till ensamhet och isolering, och förhindra verklig anknytning.

Fuchs noterar, likt Ivey, att symptomen på borderline stämmer överens med en allmän upplevelse av att leva i postindustriella samhällen. Sedan mitten av 1900-talet har den narrativa identiteten fragmenterats av två huvudsakliga anledningar: För det första på grund av otryggheten i relationer som resultat av raserade stabila strukturer, inte minst den traditionella familjen. För det andra för att förformulerade identitetsmönster uppluckras, och

värderingar, sammanhang och världsbilder, som möjliggör gemenskaper, blir osäkra och förhandlingsbara utan sådana bindande rollmönster. Det leder till relationell alienering och isolering. I det postmoderna samhället är den externa bilden av självet det viktiga, och identiteten bestäms istället av mode, massmedia, och viljan att bli accepterad av omgivningen. För att upprätthålla en sådan identitet krävs konstant bekräftelse av omgivningen, för värderingar går inte längre att finna på insidan. Det postmoderna samhället består i sig enbart av skärvor och fragment som omöjligt kan utgöra grund för skapandet av hållfasta identiteter. Det här, menar Fuchs (2007), är särskilt gynnsamt för personer med borderline, som har extra stort behov av extern stabilitet.

Metod

Redikopp (2018, 77) skriver: "A close engagement with BPD as a site of epistemic production (or counter-knowledge) raises urgent questions about the nature of Western epistemic imaginaries". Jag har här velat utforska sådan counter-knowledge och sökt den i personliga berättelser, formulerade av personer med erfarenhet av borderline. Jag genomförde narrativ analys av innehållet, enligt Riessmans (2005) föreskrift. Narrativ analys lämpar sig för material i berättelseform och går ut på att söka ett slags kulturell berättelse, eller "gemensamma tematiska element" i historierna som genereras i en given kontext. I enlighet med *tematisk narrativ analys* har jag skapat ett slags typologi utifrån återkommande teman i textmaterialet, med fokus på *vad* som berättas snarare än *hur* det berättas (ibid.). Metodvalet motiveras av det faktum att borderline karaktäriseras av inkonsekvens snarare än koherens, vilket komplicerar kategorisering och kodning av erfarenheter enligt mer strukturerade former av innehållsanalys. Berättelserna är hämtade från hemsidan "The Mighty", där personer som på något sätt är drabbade av hälsomässiga utmaningar delar med sig av sina erfarenheter. The Mighty lämpade sig som empirisk källa på grund av dess centrering av personliga berättelser, i kontrast till andra aktuella hemsidor som erbjuder en mängd olika typer av resurser. Av det tiotal sidor jag kunde hitta med öppet publicerade berättelser, gav The Mighty också i särklass flest träffar på sökordet "borderline". Hemsidan drivs av ett vinstdrivande hälsoföretag vars ambition är att erbjuda en fördomsfri och öppen plattform för människor att dela med sig av sina upplevelser av att leva med ohälsa (The Mighty, u.å.). Valet att använda mig av ett empiriskt material som genererats utanför vetenskaplig kontext är inte taget utifrån en föreställning om att berättelserna därmed bättre ska spegla en objektiv sanning. Det vore att vända ryggen mot arbetets grundläggande epistemologiska kritik. Jag har själv BPD, och utgår ifrån att erfarenheten omöjliggör ett opåverkat förhållningssätt till innehållet i berättelserna, som kommer att speglas i analys och tolkningar. Det är heller inte min avsikt att söka objektiva sanningar, tvärtom är jag intresserad av mångfaldiga perspektiv, i kontrast till den västerländska vetenskapens sökande efter definitiva svar (Crowe, 2000).

En sökning på "borderline" under kategorin "Stories" på The Mighty gav mig en omfattande mängd träffar, inlägg med ett genomsnittligt omfång om ca 500 ord, av vilka jag läst och analyserat de 24 första. Jag har gett alla skribenter pseudonymer av respekt för deras integritet. Ur analysen identifierade jag fyra teman, som jag diskuterar med utgångspunkt i teorierna jag redogjort för ovan. Jag avslutar med en diskussion om huruvida borderline kan generera

värdefulla insikter beträffande hur vi kan och bör förhålla oss till oss själva och andra, i upplevelsen av tidens kollaps i det postmoderna/ senmoderna samhället.

Tidigare forskning

Temat för mitt arbete, en subversiv potential i borderline, är ett relativt obeforskat område. Jag tar här upp en studie som undersöker vilka normer som ligger till grund för konstruktionen av psykiatriska diagnoser, samt en artikel som argumenterar för avstigmatisering av borderline, för borderline som en valid position för produktion av kunskap, och som därmed vänder sig emot förståelsen av borderline som en nedsättning i individen.

Konstruktionen av normalitet

Crowe (2000) menar att formuleringarna av psykiatriska diagnoser är konstruerade och förhandlade i enlighet med rådande normer. Det väcker frågan om vad som egentligen utgör det normala. Ett försök att närma sig svaret på den frågan redovisas i artikeln *Constructing normality: a discourse analysis of the DSM-IV* (Crowe, 2000), som presenterar en diskursanalys av den fjärde upplagan av DSM. Crowe (2000) pekar på hur definitionerna av psykiatriska diagnoser befäster uppfattningen att de psykiatriska variationerna beror på defekter i individen, och utelämnar det faktum att beteenden formas relationellt och de händelser och erfarenheter som orsakat beteendet. I en given kultur skapas normer om vad som anses adekvat beteende och vad som ses som korrekt sätt att tolka världen, vilket skapar ett dominerande system av normer som befästs genom formuleringarna i manualen (Ibid.).

Borderlinekunskap

Med ickelinjär 'queer-crip' tid som teoretisk utgångspunkt argumenterar Sarah Redikopp (2018) för den subversiva potentialen i traumastrukturerad "borderlinekunskap". Trots att majoriteten av borderlineindivider bär på upplevelser av övergrepp, är BPD inte formulerad som reaktion på trauma. En BPD-diagnos söker därför orsakerna till problemen i defekter i individen, till skillnad från hur en PTSD-diagnos uttryckligen härleder känslomässiga reaktioner ur utomstående traumatiska händelser, vilket placerar ansvaret för sjukdomen på den enskilda patienten (ibid.). I stället hade den relationella instabiliteten, rädslan för att bli övergiven, och svårigheter att reglera känslor, kunnat conceptualiseras som förklarliga strategier för att hantera trauma. Borderlineindividen, känd som osjälvständig och oförmögen till adekvata känslomässiga reaktioner, kan under de västerländska vetenskapliga parollerna rationalitet, objektivitet och individualitet, knappast anses bidra med betydelsefull kunskap. Så länge vi underkänner kunskap som inte genererats enligt västerländsk kutym, menar Redikopp (2018), riskerar vi därmed att gå miste om insikter som kräver levda erfarenheter. Mot den övertygelsen är det uppenbart att borderlineindivider sitter på värdefull information om trauma. Den krononormativa temporaliteten innefattar också förväntningar på lämpliga

känslöyttringar, men den karaktäristiska impulsiviteten och känslomässiga instabiliteten omöjliggör för personer med borderline att manövrera och anpassa sig som förväntat till tid. Det tar sig uttryck i raseriutbrott vid olämpliga tillfällen, åldersinadekvata konflikter med närstående och inte minst i hur rädslan för att bli lämnad får fullt spelrum innan det har hänt, eller i känslomässiga reaktioner på traumatiska minnen. Traumainformerad emotionell instabilitet bär med sig det förflutna in i nuet, och låter det forma föreställningar om framtiden. Sådana irrationella och kroppsliga erfarenheter omöjliggör för västerländsk vetenskap att ta sig an borderlinekunskap. Därför måste utforskande av denna kunskap gå hand i hand med ifrågasättande av allmängiltigheten i dominerande västerländsk uppfattning av temporalitet. Den skruvade temporalitet som affektiv instabilitet i borderline framkallar, kan alltså erbjuda synvinklar från en annan epistemisk position. Att envisas med projektet att hävda de irrationella och känslostyrda borderlinekunskapernas giltighet, är därför en epistemologisk motståndshandling och ett insisterande på att 'kunskap' är indefinit och fluktuerande. (ibid.).

Analys/ Diskussion

Nedan presenterar jag de fyra teman som framkommit ur min narrativa tematiska analys av borderlineindividuers inlägg på the Mighty:, BPD som identitet, oförmåga till agens, självtvivel och meningsskapande. Jag diskuterar också, utifrån de teorier jag redogjort för ovan, hur erfarenheterna av borderline kan utmana dominerande perspektiv på vad identitet är och bör vara.

Tema 1: BPD som identitet

Det första temat berör frågan om narrativ identitet, och borderlineindividuers avsaknad av densamma. Här diskuterar jag hur borderlineindivider i vissa situationer upplever ett slags tidskollaps som bekräftar Redikopps (2018) konstaterande att borderline bryter mot krononormativt linjärt formulerad temporalitet, samt hur diagnosen blir ett slags ersättning för det avsaknade narrativet. Berättelserna vittnar om hur dåtid, nutid och framtid, vid hög affekt gör sig påmind samtidigt, genom att all ackumulerad känslomässig information ställs inom räckhåll, samtidigt. En borderlinetemporalitet som är ett typiskt exempel på *crip time* enligt Kafers (2013) beskrivning av begreppet. Tidigare genomlevda trauman slår till med full kraft kroppsligen, de upplevs som om de utspelade sig i detta nu, vilket kan förklara oproportionerlig affekt. Känslan är verklig för borderlineindivider, men krononormativt sett, irrationellt.

Because sooner than later, an emotional response with the forces of a thousand hurricanes will surge within me. I never know quite how I feel until it hits. And suddenly, I am crushed with all of the pain I've felt in past years. I relive traumatic experiences with the same intensity as how I felt in those moments.

- Michelle

As we tend to hoard memories, every place we visited with them, every photo, even just hearing the very name of your once beloved... it makes the pain linger. It's no longer just an ebb and flow, it's a constant. We long for

what we had, wishing we could do something different. Replaying the events over and over again until paranoia sets in.

- Stephanie

Den så kallade normaliteten är dock tillgänglig när erfarenheter kan placeras längs en linjär utvecklingsbana. Men endast den som går med på premisserna, att borderline är en avvikande dysfunktion, och tar sitt bildningsansvar, kan segla tillbaka in i normalitetens hamn. Den skruvade tidsuppfattningen ges då ett slags förklaring så som ett trauma i barndomen eller en medfödd sårbarhet vilken föranledde en sjukdom som parasiterade sinnet och förvrängde verkligheten, men som med hårt arbete kan botas.

If you believe in the science of BPD, you would know those who live with it struggle as they face the task of rewiring their brains. Your brain is hardwired a certain way as you grow and develop, and people with BPD have a different kind of hardwiring.../.../... Trying to change that is hard. Am I trying? Yes, but sometimes I get tired and overwhelmed cause it's bloody hard work. My BPD was not my fault, but I am taking responsibility and trying to do something about it.

- Jenny

Chelseys sökande efter en tydlig identitet kan exemplifiera avsaknaden av narrativ som Fuchs (2007) menar är fundamental i borderline. Hon beskriver en bristande övertygelse över sitt experimenterande med olika identitetsmarkörer. Den autentiska kärna som kläderna, åsikterna och gruppstillhörigheten förväntas spegla, existerar inte. Värt att notera är dock antydning att identitetssökandet framför allt handlade om att hitta en tillhörighet.

In high school, I desperately wanted to be known as a rebel. I clung to every label I could and wore it with pride. Why, yes, I stood up for animal rights with my vegetarianism! I wore long, flowy pants in lieu of jeans and called myself a hippie. I hung up the signs I got from a peace protest and a bisexual pride flag.../.../... It was nothing more than a quest for an identity. I needed to prove to everyone I belonged. With borderline personality disorder, the abstract idea of identity is something we have difficulty comprehending. To me, it was all about finding a label and sticking it to myself, crying out, "This is who I am!.../.../... However, who I was (and am) continuously changed. I find myself, even now, grasping for anything that would hint at who I am. I wanted to fit in a box, snug and safe.

According to the DSM-5, one of the criteria for BPD is "identity disturbance: markedly and persistently unstable self image or sense of self." I didn't know it at the time, but this was one box that fit like a glove.

- Chelsey

Av alla beprövade identitetskategorier visar sig BPD vara svaret på Chelseys sökande, själva diagnosen verkar fylla tomrummet för hennes icke-existerande kärna. Fuchs (2007) skriver att en narrativ identitet måste kunna förklara motsägelser. Paradoxalt nog är det just de karaktäristiska motsägelserna som gör att Chelsey kan känna igen sig i BPD. Diagnosen är tillåtande på det sättet: Borderline som identitet låter de mest fragmentariska minnen, värderingar, egenskaper och intressen ingå i samma narrativ.

Den normativt hoppfulla visionen om framtiden, framstår desto mindre optimistisk för personer med funktionshinder. En framtid där sjukdom eliminerats är också en där funktionshindrade inte existerar. Berövade på framtid döms de till evig samtid, såvida de inte kan botas (Kafer, 2013). Mållösheten, bristen på riktning, som många med borderline vittnar om, tyder på bekantskap med den framtidslösa framtiden. Men den krononormativa linjära

tiden stannar inte i samtiden. För att förebygga tidens stagnation måste självberättelsen täcka in framtiden. Lika viktigt som att formulera en sammanhängande berättelse av tidigare erfarenheter, är de visioner om framtiden som kan härledas ur det förflutna. Även om borderline anses svårbehandlat, har de som diagnostiseras och vårdas nuförtiden goda utsikter att tillfriskna (American Psychiatric Association, 2013). För borderlineindivider kan BPD-diagnosen därmed, förutom att ge struktur åt en vid första anblicken oförenlig personlig historia, forma en framtid. Försedda med borderlinenarrativ kan de tillfrisknande patienterna börja organisera sig själva. De kan samla in skärvorna av sin historia till en godtagbar självberättelse med hjälp av BPD-diagnosen. Själva fragmenteringen kan ramas in i ett självkoncept betitlat BPD. Kunskap är makt, skriver Cara. I ljuset av diagnosen framträder livet i ny dager. BPD pekar ut vägen framåt, och hjälper henne att lämna det förflutna bakom sig.

At the very least, though, having been diagnosed has helped me identify when the episodes start and to not get so worried about them. I know that it's my brain misfiring in every which way, I know it's a dysregulation, that there was a trigger, that I need rest. Knowledge is power.

- Cara

Audrey, som berättar att hon inte längre uppfyller kriterierna för BPD, skriver att diagnosen gav henne en förklaring för många års lidande, men betonar den avsevärda betydelsen av ordet "recoverable":

It's been four years since my diagnosis. I can remember the day vividly; being handed a pamphlet from my psychologist titled "borderline personality disorder" (BPD). I was relieved and scared. I finally had answers to my years of suffering, but I didn't know where to begin to recover. The word that stood out to me most that session was "recoverable".

- Audrey

Ordet "recover" är intressant i sammanhanget eftersom det implicerar att BPD är ett tillstånd som drabbar en, och likt en infektion är möjlig att återhämta sig från. Befrielsen, återgången till ett prediagnostiskt- normalt- tillstånd, uppenbarar sig genom möjligheten till tillfrisknande och blir identitetens ledstjärna framåt. Förväntningar om bot trampar upp självberättelsens stigar mot framtiden. Diagnosen i sig blir en kompass som hjälper jaget att börja röra sig linjärt från en punkt till en annan. För en person som tillfrisknat från BPD verkar sjukdomen i efterhand också, paradoxalt nog, kunna bli ett bevis för den predestinerade västerländska progressionen:

I often get asked, "If you could go back and change things (past mistakes, my illness, suffering, and overall life path) – would you?" My answer is no. I have no regrets and everything I have done and been through has made me the person I am today — and I am proud of the person I am now. I wouldn't be here or learned everything I have learned if I didn't go through the past pain, mistakes and sufferings. I am wiser and more intelligent because of it all.

- Audrey

Förutsatt att vi lär oss att ta makten över våra impulser, kan borderline till och med bli en superkraft i det framtidsorienterade samhällets tjänst, fylla en progressiv funktion:

But I also think of borderline personality disorder as a superpower. Much like superman, we all have our kryptonite with the illness. Clark Kent had to learn how to control and harness his abilities for the betterment of society. I look at borderline personality disorder the same way.

- Jane

Tema 2: oförmåga till agens

Fuchs (2007) beskriver borderline som en störning i narrativa processer, och menar att avsaknaden av narrativ och impulsivitet kan vara del av samma mynt. Ett tydligt narrativ kan minska impulsivt beteende eftersom det motiverar individen att kontrollera impulser som bryter med den riktning som narrativet pekar ut. Samtidigt blir erfarenheter för någon med borderline, på grund av impulsiviteten, fragmentariska och osammanhängande, svåra att väva in i samma narrativ. För att bli friskförklarad måste de lära sig självkontroll, kunna visa att de är kapabla att tygla de kroppsliga impulserna till förmån för önskningar av andra graden och först då är det möjligt att etablera narrativ. Elle har en förhoppning om att vetskapen om dysfunktionen i sig ska hjälpa henne att kontrollera sina impulser.

I hope that in time I can gain control of my impulses more so I can be less impulsive and more attentive, more methodical in my words and choices.

- Elle

Precis som Cara och Elle uttrycker hopp om att kännedom om borderlinemässig dysfunktion ska hjälpa dem att kontrollera sina känslor, återkommer berättelser som vittnar om internaliserad övertro på själens överordning i den cartesianska dualismen. Skribenterna frågar sig varför de, trots självinsikten, trots vetskapen om att de överreagerar, inte lyckas tygla sina impulser. Audrey medger att hon fortfarande kämpar med sina känslor. Det vittnar, liksom berättelserna ovan, om hur idéer om normalitet internaliseras.

Today, I don't meet the number of criteria in the DSM for borderline personality disorder. I do, however, still struggle with my emotions. I will always be an emotionally sensitive person but with my DBT therapy, skills and high emotional intelligence, I am capable of handling my emotions in a healthy and positive way.

- Audrey

Agens, i betydelsen förnuftets förmåga att bestämma över kroppen, är enligt Fuchs en borderlinefrämmande upplevelse. Borderlineindivider saknar, menar han, autonomi. Det normala, det evolutionärt sett mest utvecklade (Lönn, 2018), och mänsklighetens kännetecken (Fuchs, 2007), är att förkroppsligande bara sker med själens tillåtelse. Här, antas det, avviker borderlineindivider. Amanda förväntar sig att medvetenheten om diagnosen ska hjälpa henne att agera intentionellt, men impulsiviteten förhindrar cartesiansk agens.

Now, a year into my awareness I have borderline personality disorder (BPD), although I can realize how damn unreasonable I am being, I can't always stop it.../.../...I see how irrational my anger is, how much my children struggle emotionally with me, but at the time I just go on winding myself up more." .../.../... "I hear myself say terrible things, know the consequences I will cause, but I can't stop. My inner voice screams at me to shut the fuck up, but I just carry on.

- Amanda

Identitetsskapande enligt performativ modell innebär att identiteter, liksom könskategorier, framträder ur upprepat förkroppsligande. Det vill säga, samma idé om en identitet måste repeteras för att bestå över tid (Butler) och uppträdanden som är inkompatibla med den idén måste undvikas (Fuchs, 2007). Den enhetliga berättelsen om vem en varit förväntas konstituera själva identitetens grundidé, ett slags manus att efterfölja.

Förnuftets överordning i den cartesianska dualismen innebär å ena sidan att förnuftet måste utgöra det temporala slutstadiet, att det förmår formulera en sammanhängande berättelse om det som passerat, och lämna de kroppsligt situerade subjektiva känslorna i det förflutna. Å andra sidan måste tanken också komma före handling, idén före förkroppsligandet. Återhämtning, fastslår Audrey i citatet nedan, börjar med villighet. En villighet, verkar det som, att i enlighet med västeländska ideal om objektivitet, rentvå minnen från känslor, att acceptera att irrationellt tänkande och beteende hör till det förflutna, och att framtiden befinner sig på säkert avstånd från dem. Hon är också medveten om att återhämtning inte är en engångsföreteelse. Det är en livsstil, den friska identiteten måste upprepas för att bestå. Akten att acceptera att känslorna tillhör det förflutna, förkroppsligandet av självkontroll och förmågan till cartesiansk agens, kan därför, om den repeteras, bli en konstituerande handling, som signalerar normalitet. Bara det att få diagnosen förefaller därför vara ett betydande steg i riktning mot tillfrisknande.:

Recovery isn't something you do; it's a lifestyle."... "This is the part where you find out who you really are. This is where I found my true self, my passion, my true friends and my strength to overcome just about anything. Recovery starts with willingness. It's a long road but I assure you — it's worth it.
- Audrey

Schmidt och Fuchs (2021) understryker att en narrativ identitet inte uttrycker någon redan existerande abstrakt inre kärna (i linje med den performativa förståelsen av identitet, och bekräftande känslan av inautenticitet), och att den har fler komponenter än en persons explicit formulerade berättelser. Om det inte finns någon essens som föregår handling och uttryck, framstår individens narrativa identitet som lika sann, och lika mycket en konstruktion, som kategorin 'kvinna'. Om identiteten i grund och botten bara är uttrycket av idén om identiteten, innebär det att den i själva verket inte uttrycker någonting alls (Butler, 1988). Det gör den förvisso inte mindre verklig. Ju mer narrativet efterföljs och utövas, desto starkare blir det som idé. Genom processen att bli sig själv, blir självet sant.

Tema 3: självtvivel

I Fuchs (2007) framställning leder avsaknaden av narrativ identitet förutom till tomhet och meningslöshet, också till konflikt i interpersonella relationer, och till inadekvat och oförutsägbar affekt. Bristen på förståelse för att självbehärskning inte alltid är möjlig väcker också frustration:

No, this was not your choice. No, you cannot just tell yourself to stop the random switching and be “normal.” No, you don’t feel “normal.” No, you don’t want their pity. You want them to understand. You just want them to be a little more patient.

- Allison

Den affektiva instabiliteten i borderline kan utlösas av relationella stressorer (APA), men trots att borderlineindivider uppenbarligen har förmåga att återkalla och informeras av känslomässiga minnen, betraktas minnena som befläckade av subjektiv affekt, och signalerande en primitivitet som hör till mänsklighetens förflutna (Fuchs, 2007). Även om de har en tendens till hyperreflektion över svåra minnen är minnena, enligt Schmidt och Fuchs (2021) ofta informerade av den känslomässiga upplevelsen av att vara offer för omständigheterna, att vara drabbad av situationen och utom kontroll. Sådana minnen underkänns, döms ut som verklighetsfrånvända, på grund av att de är alltför känslomässigt influerade (Ibid.). Bara kroppslösa, ”objektiva” minnen på själslig nivå verkar i Schmidts och Fuchs (ibid.) framställning godtas som utgångspunkt för handling, upplevelser och minnen måste renas från affekt och subjektivitet, för att kunna tas för sanning.

Sarah är övertygad om att hennes minnen är så påverkade av känslor att de inte alltid speglar verkligheten. Medvetenheten om att känslorna inte är rättfärdigade leder till ensamhet på grund av att hon undviker att dela med sig av dem.

On a day where I make my therapist proud, I journal about my thoughts and feelings to check in on myself and call a friend to help clarify how what actually happened compares to how I perceived it.../.../...I know myself well enough to know that my viewpoint is often very black and white and my feelings are often intense, so I don’t trust my feelings or reactions.../.../... I have difficulty determining if my negative feelings are warranted. Of course, this leads to an immense feeling of loneliness; not talking about what you’re feeling leaves you pretty isolated.

- Sarah

Det här väcker frågor om vad orsakar de verkligt negativa upplevelserna, känslorna eller ensamheten som är en effekt av att inte våga känna dem? Här vill jag återigen understryka att jag inte betvivlar lidandet som borderlineindivider upplever, inte minst till följd av trauma. Jag föreslår enbart att normer adderar smärta till, och/eller förstärker redan existerande lidande.

In dealing with my past traumas, I often wonder if it really happened the way I remember. Was it really that bad?.../.../... I often question these memories because of my diagnosis. BPD leads a person to feel everything to the highest capacity. Others would describe it as over-exaggerating everything. I prefer the former because the latter has led me to question my feelings of very difficult events. Looking back, I wonder if that was paranoia, or if I did the right thing?.../.../... Now, years later I look back and wonder if it was my BPD that affected me in those moments. Did I have the right to respond to any discomfort I felt? Absolutely. Did I take it too far? Not sure. Was I scared so bad I had anxiety attacks until the day I moved out for fear the man would come after me? Sure did! Truth is, I reacted the way I felt was best at the time, and there’s nothing wrong with that. Maybe I overreacted. Maybe I acted the way I was supposed to. Who knows? Regardless, I’ll likely question my reactions towards everything, which makes my anxiety even worse.

- Theresa

Händelsen Theresa refererar till är traumatisk, men vetenskapen om diagnosen gör att hon tvivlar på sina impulser. Det är i det här fallet inte borderline i sig som skapar ångest, men känslan av att inte kunna lita på sig själv. Det vill säga, komplikationerna uppstår först med vetenskapen om förväntat beteende. Underkännandet av subjektiv kunskap, som inhämtas via känslor och kroppsliga signaler, leder inte heller alltid till önskvärt utfall. De instinktiva, känslomässiga reaktionerna döms ut som abnorma, och oförmågan att se objektivt på situationen som en dysfunktion, trots att den instinktiva känslan bär på värdefull kunskap som kan ta Theresa ur en potentiellt farlig situation.

Tema 4: meningsskapande

Schmidth och Fuchs (2021) skriver att det i sig inte är patologiskt att sakna enhetligt narrativ, men att det likväl kan förklara borderlinerelaterade rubbningar i personlighet och medföljande symptom i interpersonella relationer och i affekt (Schmidth & Fuchs, 2021). Även om narrativet inte är nödvändigt för personer som kan konsten att tygla sina impulser, kan jagets förankring i ett narrativ, för den som saknar förmåga till självkontroll, bli en önskning av andra graden som kan vägleda handling och lindra den impulsivitet som hindrar oss från att konstruera mening i livet. Personer med borderline beskriver en tomhet som Fuchs (2007) menar har att göra med en avsaknad av önskningar av andra graden. Oförmågan att motstå impulser för att uppnå dessa önskningar, är dysfunktionellt i den mån de är grundläggande för självutveckling och tillfredsställelsen som kommer med den (Fuchs, 2007).

Most days I struggle with feeling like I'm going through the motions of my life—as if I am a physical form who does what I need to do to get throughout the day. I distract myself with activities that bring me a fleeting sense of peace or happiness and try to connect with my ever-shifting self image in the best ways I can.

- Michelle

Fullbordad kan enligt Fuchs (2007) bara uppnås av en förbindelse av erfarenheter med den förväntade framtiden. I den här framställningen har de momentana upplevelserna inget värde, vilket är helt i linje med fenomenologiska teorier om hur mening skapas (Weiss). Upplevelser blir betydelselösa eftersom socialt konstruerade värden, och därmed jagets egenvärde, skapas genom upprepat förkroppsligande. Det som har mening i mitt liv är det som återkommer i min långsiktiga historia.

Min analys pekar mot att bristen på mening för borderlineindivider av allt att döma kan lindras i stunder av samvaro, att de finner mening i mellanmänsklighet. I Amelias text, exempelvis, är det tydligt vad som utlöst en typiskt känslostyrd temporalitet. Att bli övergiven beskrivs som likvärdigt med döden, medan rädsla för att senare bli övergiven förvägrar dåtid, nutid och framtid rätten att ordna sig i linjär form:

My deepest, truest, most honest fear is that if I tell you who I am, you will leave me. Here's what it feels like to be left: dying.../.../... That is what it feels like to be left. Wait. My real deepest, truest, most honest fear is that if I tell you who I am, I will have to feel all of that again.../.../...I am so tired of being alone and I am so scared of not being alone because I know I am hard to love and it's inevitable that you will go and I can't stop thinking of myself weeping in the shower so I keep you at arm's length. But that's not a life.

- Amelia

Minnen av att bli lämnad är så smärtsamma att det dikterar Amelias beteenden i nuet, samtidigt som hon i tanken befinner sig i den befarade framtida ensamheten, en rädsla så stark att ensamheten i nuet är att föredra. Det finns ett visst handlingsutrymme innan det fruktade har hänt, en möjlighet att undvika genom att ta avstånd. Att utfallet, ensamheten, blir detsamma tyder på att rädslan för övergivningsakten är mer plågsam än själva ensamheten. Nästa text beskriver hur känslan av tomhet, inneboende i ensamheten, försvinner i stunder av relationell trygghet. Tilliten i relationen till pojkvännen, en övertygande bekräftelse, antitesen till avvisande och övergivelse, är läkande. Tomheten, skriver Michelle, är en tyngd över bröstet, som lättar när tomrummet fylls av kärlek. Det är borderlinekunskap typiskt motsägelsefullt formulerat: tomheten är en tyngd, självständigheten, friheten, är passiviserande.

Most days I live with the sense of having no idea what I'm supposed to do next, except when I'm with my favorite person—my boyfriend Zac, my biggest supporter and the person I love unconditionally. He makes me feel like myself; he is my whole world. When I feel his presence with me in any way, the emptiness subsides and love fills the void that presses on my chest like dead weight.

- Michelle

Att välbefinnandet beror på andras hängivenhet innebär förstås en risk. Orienteringen mot andra öppnar en sårbarhet.

Where there is a fear of abandonment, there is fierce loyalty. This one hits home. I'm terrified of being left. Letting down my emotional walls leaves me open to agonizing pain. When I love someone, I love them intensely and it's a driving motivation in life to make my loved ones happy.

- Kelsi

Den som inte upplever sig bestående över tid söker sannolikt andra värden. När jaget inte definieras genom den temporala (rationella) relationen till sig själv, utan genom den momentana (känslomässiga) relationen till andra, blir övergivandet att likställa med självutplåning. Rädslan att bli övergiven är ren självbevarelsedrift. När en trygg och närstående person lämnar, rämman marken, blir fragmentarisk och osäker.

Once she's formed that attachment, once she's found someone who seems safe and who looks like they care and who talks in that soft, sweet voice of concern and understanding; when that person walks away, the entire ground beneath her becomes a broken jigsaw puzzle with pieces that don't quite fit.

- Shirley

Borderlineindivider verkar alltså finna ro och mening i trygga relationer. Kanske uppstår inte nödvändigtvis självtematiseringstvånget, därför att gränserna mellan jaget och andra, till skillnad från i relationen till mina forna och framtida jag, redan är tydliga. Men det förutsätter att det är fråga om en villkorlös interpersonell relation.

Distansering från den omedelbara situationen, möjliggör agens, i den mening att narrativet, snarare än känslan, motiverar handling, dels att instinktiva känslor gentemot andra nyanseras mot en bakgrund av förståelse för *deras* intentioner, och minnen av positiva känslor inför personen i fråga, vilket enligt Fuchs (2007) är detsamma som att visa empati. På grund av

svårigheterna att mentalisera menar han att borderlineindividers empatiska förmåga är underutvecklad. Empati, i Fuchs (2007) framställning, är detsamma som att förstå andra människors temporalt linjära intentioner, att kunna urskilja andras ageranden som delar av koherenta berättelser, och som uttryck för lojalitet till deras förflutna och framtida mål och önsknings. En borderlinetypisk kollaps inför affektiva minnen förefaller själviskt om empati är lika med distanstagande från den egna kroppsliga upplevelsen och från nuet, att kunna bortse från momentan information till förmån för metaanalys av situationen. Men i den mån empati också innebär känslomässigt inkännande, förmågan att känna andras känslor, verkar bristande empati inte vara en självklar tolkning. Flera skribenter på the Mighty upplever själva att de har väl utvecklade inkännande förmågor.

I have always found that there is something beautiful about being able to feel deeply. Years and years before my diagnosis, I have had an overwhelming sense of empathy.

- Michelle

We are beyond empathetic. Because we are able to experience feelings stronger than the average person, we are able to empathize in ways others cannot.

- Nina

Relationer blir osäkra och skrämmande för personer som har svårt att föreställa sig andras perspektiv. Svårigheterna att mentalisera, menar Fuchs (2007), bäddar för konflikt. Men samtidigt finns en motsvarande önskan om förståelse från omgivningen från en borderlineindivides sida.

At one point, well-meaning people around me started to say things like, “get over it,” “move on,” “leave the past in the past,” only to, in my eyes, become part of the opposing team. How could I do that? How could people say that to me? Didn’t they understand I had been hurt and mistreated? Didn’t they understand there were reasons I have ended up where I am or reasons I react and behave the way I do? I have every right to be angry!

- Jenny

Borderlineindivider förmår inte analysera situationer på metanivå, på ett rent och förnuftigt plan, känslobefriat (Fuchs, 2007). Däremot är de beredda att fullkomligt utplåna sig själva, ge upp egna intentioner till förmån för andras, att hudlöst låta sig definieras och formuleras av dem.

My superpower is that I move through the world without skin.

- Amelia

I was a people addict.../.../... But the moment they displayed any interest in something more than friendship, any and all sense of my self-preservation and caution just flew out the window.../.../... The scariest part was the significant amount of power these people had over me and over my life.

- Abigail

Det visar sig dock, och jag misstänker att alla som haft att göra med en person med borderline skulle instämma, att borderline inte är en fråga enbart för den diagnosticerade. Texten nedan är skriven av maken till en person med borderline.

I've learned to take the time to chose my words wisely, to make sure I give her a little extra space and even sacrifice things I love to benefit her growth.../.../... Run full speed toward them; show them unconditional love and be patient with them. I understand it can be hard and hurtful sometimes, but I do believe that love over all is the best treatment for this disorder.

- James

Uppenbarligen är den villkorslösa kärleken inte bara bot för sjukdomen. Insisterandet på omedelbar samvaro och trygghet har räckvidd långt över interpersonella gränser, och har också inverkan på omgivningen. Det är ett obestridligt ifrågasättande av den förmodade mänskliga upplevelsen av agens, och en önskan om att få - och ge - gränslös kärlek.

I want to love you in a way that is fearless.

- Amelia

Slutsatser

Vi har, skriver Foucault (1986), trätt in i en era, där platsen tagit tidens roll. Platsen är en fråga om relationer: Urskiljbara endast i förhållande till varandra, upplöses platsen i intet om avgränsningarna mot andra platser suddas ut. Å andra sidan influerar platser varandra, deras gränser perforeras av ömsesidig påverkan. Heterotopin har en förmåga att synliggöra förgivet tagna sanningar. Jag har använt mig av berättelser skrivna av personer med erfarenhet av borderline för att besvara frågeställningen "Hur kan identiteter formuleras och förstås utifrån erfarenheter av att leva med borderline?". Nedan drar jag slutsatser utifrån de resultat som framkommit ur min analys samt de teorier som väglett mitt arbete.

För det första tyder berättelserna jag tagit del av på att borderlineindivider, precis som Redikopp (2018) föreslår, upplever tid på ett sätt som kontrasterar mot krononormativ linjär temporalitet. I min typologi har jag samlat sådana berättelser under ett tema betitlat *borderlinetemporalitet*. Jag menar, därutöver, att impulsiviteten i borderline också kan belysa den agens som förväntas hos 'normal fungerande' individer. Detta utifrån ett performativt perspektiv på identitet, där etableringen av ett narrativ tycks bygga på upprepat förkroppsligande. Innan *görandet* finns med andra ord inget narrativ att följa. Att få diagnosen BPD verkar kunna vara ett sätt att etablera ett personligt narrativ som kan (eller förväntas kunna) upprätta ett linjärt förhållningssätt till sig själv genom tiden. En narrativ identitet bör förvisso kunna skapa sammanhållning utan att formuleras linjärt, men utifrån performativ förståelse av identitet (Butler, 1988) är den bara en sanning så länge jag fortsätter att förkroppsliga idén om mig själv (eller leva i linje med mitt narrativ). Jag blir ett jag, och upplever detta jag som meningsfullt, först genom repetition. Individualiteten vilar därför på upprepningens företag. Jag sluter mig också till, att så länge vi fortsätter att berätta de narrativa historierna om oss själva, kommer heller inte enbart jaget att bestå över tid. Upprepningen reproducerar också den narrativa identiteten kommer som kulturell sanning, en som samtidigt upprätthåller normativa identitetskategorier. Precis som könsidentiteter rör sig mellan kulturell och individuell nivå genom interaktion, där den kulturella förståelsen överförs, bör upprätthållandet av en narrativ identitet heller aldrig kunna ske opåverkat av historiskt och kulturellt begripliga (dvs mer eller mindre normativa) kombinationer av

egenskaper (Weiss, 2015). Identiteten, det definierade jaget, måste för det första ta hänsyn till den uppsättning möjligheter som finns tillgängliga inom ramarna för det personliga narrativet, en självförstärkande berättelse vars konturer reproduceras och bekräftas genom upprepat förkroppsligande. Lyckas vi med det, upplever vi agens. Men om idén influerats av andras förväntningar, och av historiskt och kulturellt begripliga normer, måste vi erkänna att agensen inte fullt ut befriar oss, utan snarare förbinder oss att upprätthålla kulturella normer. Borderlineindivider är inkapabla till det metatänkande som förväntas av friska individer, och som karakteriserar mänskligheten i västerländsk filosofi (Fuchs, 2007). Men den ickelinjära traumainformerade tidsuppfattningen utgör inget hot mot det krononormativa paradigmet om det går att fastställa att den är felaktig.

Diagnosen kan bli ett narrativ, men inte om ett fullvärdigt liv, utan ett som förklarar varför berättelsen inte kunde skrivas. Om identiteten förstås som självförstärkande performativ illusion, är narrativets sanningsgrad irrelevant- det kommer att bli sant i takt med att det upprepat uttrycker sig själv i handling. Diagnosticeringen, som ett narrativ, är självskrivet hjälpsam så länge narrativ identitet klassas som det enda sunda sättet att förhålla sig till sig själv. Det tyder på en krononormativitetens autopoetik. Den cartesianska logikens lok är ohotat själsligt så länge andraklasspassagerare lämnas på perrongen. Att mänskligheten transcenderar bevisar också sig själv, eftersom BPD-patientens irrationella, primitiva, impulsiva, symptom genom narrativets etablering faktiskt avtar. Att diagnosticeras kan vara hjälpsamt eftersom diagnosen i sig kan utgöra ett narrativ. Det bevarar den krononormativa linjära tiden på mikronivå: vi förutsätter idéns predisposition före förkroppsligandet, essensen före existensen, att handling ska härledas ur det personliga narrativet. Genom etableringen av ett narrativ reproduceras idén om agens, att individen bestämmer vad hen vill vara innan hen blir det, att handling följer på tanke.

För det andra vittnar personer med borderline om en impulsivitet som inte alltid går att tygla, även sedan de fått diagnosen BPD och accepterat att de behöver lära sig självkontroll för att friskförklaras. Identitetskris uppstår när moraliska riktlinjer vittrar, när allt blir en fråga om personliga val och värderingar. Men krisen uppstår i tron om att vi faktiskt har full kontroll över identiteten, att den är helt valbar, i förväntan om att vi ska kunna ta ett beslut och följa det, förverkliga oss själva. Den uppstår i övertygelsen om förnuftets temporala predisposition före förkroppsligandet. Att erkänna att rationalisering i själva verket ofta sker i efterhand, att narrativet till stor del är efterkonstruktion, är också att kritisera västerländska idéer om agens och transcendens. I borderline finns varken en predisponerad idé eller förmåga att efterleva en: BPD är per definition oförmåga till upprepning och förutsägbarhet, men konsekvens i inkonsekvensen. Just oförmågan att upprepa, och därmed reproducera, gör borderline till en empirisk position, om inte för produktion av ontologisk kunskap, så åtminstone för dekonstruktion av för givet tagna sanningar. Deras berättelser tyder på att identiteter är rörliga och kan bli något annat, både i termer av att tillåta föränderlig identitet på individnivå, och att dekonstruera hela idén om identitet på kulturell nivå.

Förändringar i samhällets tidsstruktur påverkar möjligheten att forma och upprätthålla identiteter (Rosa 2014). Att innebörden av identitet, liksom uppfattningen av tid, har

förändrats genom historien och varierat kulturellt (Rosa, 2014; Fuchs, 2007), visar om inte annat att andra sätt att förhålla sig till tid, och till sig själv, är *möjliga*. Att den just nu dominerande uppfattningen skulle vara mer korrekt än andra och den som bäst motsvarar en objektiv verklighet kan inte motiveras annat än just genom idén om utveckling över den linjära tiden.

Men tidens gång är i sig inte förnimbar. Teorin om den krononormativa linjära temporaliteten implicerar att tidens riktning är en konstruktion som bygger på avståndstagande från kroppsliga egenskaper och närmanden själsliga. Tideräkningen urskiljs ur förgivet tagna utvecklingsstadier, vi lägger märke till tidens gång därför att vi erfar en lagbundenhet i de materiella växlingarna, att den kvalitativa förändringen sker i riktning uppåt i den cartesianska hierarkin. Vi tycker oss se en given utvecklingsmässigt övertag också spatalt, att väst kommit längre i utvecklingen än globala syd (Lönn, 2018), men för att förkunna att skillnaden inte bara är en skillnad utan en hierarki krävs ett linjärt tidsbegrepp, en oåterkallelig riktning på variationen, från primitiv kroppslighet, mot transcenderande förnuft. Utvecklingsbegreppet har således en temporal axel, den sker genom tiden, själen får med tiden sin position över kroppen, dess övertag urskiljs ur tidens rörelse framåt. Och först med en bestämd innebörd i ordet utveckling kan tiden vecklas ut till en rak linje. Det förefaller vara ett självreflexivt system där den linjära tidsuppfattningen rättfärdigar hierarkier av ras, genus, funktion och klass, och klassificeringen av människor (och andra varelser) i sin tur begripliggör den linjära tidsuppfattningen. Det finns, med andra ord, risker med reproduktionen av idén om den linjära progressionen, förutom det faktum att den linjära tiden inte kan bekräftas som ontologisk sanning. Som Butler (1988) påpekar: vi förkroppsligar och återupprepar i regel inga originella idéer. Den linjära tidens rörelse framåt förutsätter, som sagt, en på förhand etablerad rangordning, som genom historien rättfärdigat hierarkier av ras, kön, sexualitet, funktion, klass osv.

I det postmoderna samhället verkar fragmenteringen av stabila strukturer (Fuchs, 2007), och accelerationen av de sociala förändringarna (Rosa, 2014), försvåra för människor i allmänhet att formulera narrativa identiteter, vilket på sätt och vis avslöjar identiteten som konstruktion. Kontingensmedvetenheten, vetskapen om att jag när som helst av viljans kraft kan bli något annat, reducerar relevansen av ett en gång etablerat narrativ. Men när narrativet upphör att motivera handling, har det konsekvenser för vår uppfattning av tid. Att jag upplever mig stillastående i tiden utan en på förhand formulerad idé, tyder på att tidens gång är förnimbar bara om vi på förhand bestämt vilka vägmärken som motsvarar ett visst (temporalt) avstånd. Att dekonstruktionen av (den narrativa) identiteten dekonstruerar (den linjära) tiden tyder på att de två är tätt förbundna med varandra, att de är ömsesidigt konstituerande. Den narrativa identiteten svarar på många sätt mot den krononormativa linjära temporaliteten, samtidigt som den krononormativa linjära temporaliteten reproduceras genom vårt gemensamma repeterade förkroppsligande, uttryckt i individuell livsföring och i formulering av identiteter, om vi godtar att den sociala verkligheten konstitueras genom upprepat förkroppsligande av historiska och kulturella möjligheter (Butler, 1988).

Om den narrativa identiteten är förkroppsligandet av krononormativ linjär temporalitet, så kan möjligheten till dekonstruktion finnas i luckorna mellan de upprepningar som utgör narrativet, i fragmentering.

Schmidt och Fuchs (2021) skriver att en intakt identitet inte bara kräver ageranden i linje med det övergripande narrativet, utan också möjligheten att placera minnen som inte stämmer överens med identiteten på en undermedveten nivå. Med andra ord: För att upprätthålla den västerländska modernitetens ras- klass- funktions- och genusmässiga hierarkin måste vi för det första fransäga oss begär och vissa möjligheter som inte stämmer med narrativet om oss själva, och för det andra förtränga erfarenheter som inte kan förklaras inom ramarna för samma narrativ. Mot den här bakgrunden är narrativ identitet närmast att betrakta som selektiv och borderline snarare som förmågan att se möjligheter i de alternativa historier som hade kunnat, och skulle kunna berättas - en fråga om att vägra uteslutande och begränsning. Att jaget är relationellt, att det består av ett tillvaratagande av historiska och kulturella möjligheter, inte av förverkligandet av en inneboende och socialt avgränsad individualitet förändrar inte i praktiken individens handlingsmöjligheter. Om något är det en vetskap som utökar dem. Men det kräver ett erkännande av kroppslighetens möjlighet att styra tanken.

För det tredje har jag diskuterat huruvida smärtan i borderline verkligen beror på, vilket Fuchs (2007) föreslår, en avsaknaden av personliga narrativ. Om identiteter är konstruktioner som liksom könidentiteter blir sanna genom upprepat förkroppsligande av inte sällan diskriminerande kategorier, varför är det så viktigt att återupprätta de omständigheter som gör narrativa identiteter möjliga? Fuchs menar att det är en fråga om välbefinnande. På kontingensmedvetenheten, det faktum att narrativen inte förpliktigar oss till någonting, följer känslan av meningslöshet. Jagets förankring i tiden har vilat på imaginär grund och vi finner oss lösgjorda från oss själva och därmed stillastående i tiden. Upplevelsen framställs inte som behaglig, och borderlineindivider verkar allt annat än bekväma i avsaknaden av den stabilitet som narrativen erbjuder (Fuchs, 2007). Identitetskris sätter in till följd av obegränsade valmöjligheter, skriver Rosa (2014). Upplevelsen av att sakna långsiktiga mål, livslånga sammanhängande narrativ, blir mer och mer relaterbar för den stora allmänheten i det postmoderna samhället. Men jag vill föreslå att den inre tomheten hos borderlineindivider inte nödvändigtvis har att göra med bestående över tid. Det är ett viktigt fynd. För om identitetsförlusten hos allmänheten i postmoderniteten beror på upplevelsen av att tiden rusar, så är det också i tiden som lösningar kommer att sökas. Att se på saken från en borderlinehorisont, där tiden inte kan vara orsak för att den inte rör sig oavbrutet framåt, kan därför komma med svar som kan fungera utan att behöva strida med den linjära tiden, eller med förslag på hur livet kan pågå utanför den.

Platser är en fråga om relationer. Att beskriva en plats är att urskilja dess egenheter, det som avbryter sömlös kontinuitet. Det som gör borderline avvikande i förhållande till normaliteten, har paradoxalt nog att göra med gränsöverskridande. Det som karaktäriserar borderline är just oförmågan att stanna inom de egna gränserna, det är en plats vars utmärkande drag *är* överträdelser, ett slags blindhet inför de egna personlighetsmässiga, affektiva, och, inte minst, interpersonella gränserna. Människans förmåga att tygla sina impulser är källa till lidande

men skapar samtidigt agens, frihet att bestämma över sig själv. Bara om jag utnyttjar förmågan att träda ut den omedelbara kroppsligheten, tygla kroppen och känslan till förmån för den transcenderande idén om vem jag är och vill vara, kan jag etablera en identitet. Att inte hänfälla till impulsivitetens kroppslighet är motiverat av viljan att förbli mig själv. Den narrativa identiteten, jagets bestående förutsätter därför ett resonerande på ett imaginärt plan, ett avståndstagande från den omedelbara kroppsliga närvaron, och kräver trogenhet idén om det temporalt kontinuerliga jaget på bekostnad av omedelbara kroppsliga impulser. Det inkluderar andra personers inflytande.

Empatisk förmåga anses underutvecklad i borderline. Men hos Fuchs (2007) är empati likställt med att tänka sig in i den andres intentionalitet, det vill säga, föreställa sig andras narrativ. Jag anser inte att det är en helt rättvis definition. Chris Kraus (2016) frågar sig i romanen "I love Dick" när empati övergår i självutplåning. Hon har schizofreni i åtanke, men också borderlineindivider vittnar om ett övertagande av andras identiteter som innebär att fullkomligt ge upp jaget, till förmån för samvaron med andra. Identitetens bestående över tid förutsätter temporal enhet, en kontinuitet mellan dess dåtida, samtida och framtida skepnader. Att istället låta sig influeras av andra, påverkas av deras värderingar och åsikter och överta deras känslor, måste lojaliteten till mina egenheter, min temporala enhet, offras. Identiteten definieras genom temporal enhet men spatial exklusivitet. Identitetens självbevarelsedrift överordnar den temporala relationen till sig själv över den spatiala relationen till andra. Empati blir detsamma som att inte störa den ordningen. Men beaktat att narrativa identiteter är konstruktioner, ett möjligt sätt, men inte det enda, att förhålla sig till sig själv och andra, kan de interpersonella konflikterna ses lika mycket som följd av andras oförmåga att befinna sig i den omedelbara och kroppsligt upplevda samtiden, som borderlineindividers oförmåga att kliva utanför samma omedelbarhet. Om borderlineindivider saknar temporala självrelationer, och istället föredrar att identifiera sig spatialt med andra, förefaller det lika empatilöst av andra att distansera sig, att upprätta interpersonella gränser genom att transcendera till en abstrakt nivå av andra gradens önskningsar. Enligt den här tolkningen är borderline en fråga om identitetens upplösning i och med prioriteringen av omedelbarheten, det närvarande kroppsliga jaget, och kontinuiteten mellan självet och den spatiala omgivningen, över den temporala kontinuerliga sammanhållningen med mig själv och det som förefaller mest smärtsamt är när andra prioriterar annorlunda, och när en narrativ identitet förväntas.

Laborerandet med identitetsmarkörer är, fortsättningsvis, kanske inte i första hand ett sökande efter identitet, utan efter tillhörighet. Det finns inget som säger att impulsivitet i alla lägen måste vara smärtsamt, däremot att inte våga lita på sina känslomässiga impulser, eller när den möts av andras misstro. Borderline karaktäriseras, förutom av vacklande identitet, av starka och snabba humörsvängningar. Min empiri talar för att de affektiva utbrotten, precis som det föreslås i DSM (American Psychiatric Association, 2013) oftast utlöses av rädsla för att bli övergiven, eller av att faktiskt bli övergiven. Men (det ibland våldsamma och aggressiva) insisterandet på närhet, trygghet och samhörighet kan tolkas som uttryck för att det inte nödvändigtvis är de temporala mellanrummen (till sig själv) som behöver fyllas. I brist på krononormativa narrativ, så är kanske den verkligt problematiska fragmenteringen relationell.

I så fall finns lösningen i de mellanmännsliga tomrummen. Och med tanke på att borderlineindivider så att säga transcenderar interpersonella gränser kan andra personer inte undgå att då och då ge upp lite av sin egen autonomi, frånga sina egna narrativ, och gå dem till mötes.

Litteraturen uttrycker ett slags moraliskt förfall i sviterna av den stagnerade progressionen. Den siar om kulturell och individuell meningslöshet inför den annalkande bristen på tydligt formulerade framtidsvisioner. Rosa (2014), exempelvis, beskriver länkar mellan möjligheten att etablera identiteter, och förutsättningen för gemensamma samhällsliga projekt, när moraliska värden inte kan härledas ur omgivande strukturer utan relativiserats och blivit helt och hållet valbara. Politiken har blivit enbart reaktiv eftersom den inte kan se långsiktiga möjligheter, eller förutse varken risker eller riktning. Det är ingen idé att initiera förändring eftersom omständigheterna förmodligen hinner förändras så att förändringen inte längre är relevant när den fullbordats. Kort sagt kan politiken inte formulera visioner och utopier, riktningindex blir betydelselösa och framåtskridande är inte längre möjligt. För att motivationen för förändring ska reinkarneras måste den linjära tiden återupprättas. En gemensam terapi för borderline och för samhället i stort måste, enligt Fuchs (2007), gå ut på återetableringen av stabila relationer, och att åter knyta an nuet med det förflutna och framtiden, återskapande av de fasta strukturer som gör det möjligt att etablera och behålla ett stabilt själv.

Foucault (1986) skriver att tiden är utdaterad. Men på sätt och vis följer tiden samma lagar som platsen. Den krononormativa linjära tidens tre temporaliteter blir också till i relation till varandra. Vid upprättandet av skiljelinjer tillskriver vi dåtid, nutid och framtid olika egenskaper: dåtidens makt över framtiden, framtidens ensamrätt till förändringensmöjligheter. I borderline raseras gränserna och de temporala egenskaperna blir hela tidens tillhörighet. Det öppnar för instabilitet, men tillgängliggör också förändring. Tillvaratagande av borderlinekunskap skulle innebära ett ifrågasättande av nödvändigheten i ett enhetligt själv, och överväga att lindring av smärtan kan finnas i samvaron med andra, snarare än i upprätthållandet av en krononormativ linjär identitet. Borderlineindivider återfaller gång på gång till att låta sig övertygas av andras inflytande, att ta tillvara på det som för stunden känns meningsfullt. Det innebär samtidigt en förmåga att uppfatta mångfaldiga möjligheter.

Enligt Fuchs (2007) är tro särskilt viktigt för att övervinna fragmentering och återfå temporal koherens, eftersom tro innebär att projicera och finna sig själv i en okänd framtid (Ibid.). Men tro är tänkande på ett imaginärt plan. Precis som idén om identiteten, befinner den sig bortom den omedelbara verkligheten. Vi tänker oss att förändring är en fråga om att sätta upp ett mål och ta sig dit med tiden. Tron motiverar handling i riktning mot imaginära, förutbestämda mål, men kan få oss att gå miste om mångfalden av andra möjligheter. Med tidens kollaps måste vi tänka om. *Utopiskt* tänkande kan aldrig överträda gränsen mellan tänkande och verkställande: vid den gränsen upphör de att vara just utopier. Utopier är, per definition, orealiserbara, drömmar om något annat, inte nödvändigtvis en framtid men oanvändbara i sin onåbara uppenbarelse. Även om de är ledstjärnor som tar oss framåt i tiden så kommer vi

aldrig fram. *Heterotopiskt* tänkande, däremot, riktar sig inte framåt. Det breder ut sig i alla andra riktningar.

I den rasande borderlinetillvaron tappar vi greppet om utopierna. Det är viktigt då, och hoppfullt, att påminna sig om utopins orealiserbarhet, om hur framtiden ständigt skjuts upp av själva tiden. Att stagnationen inte beror så mycket på accelererande förändringshastighet som på ett stagnerande, ständigt blickande framåt. Kanske är stillaståendet vår frälsning. Det tvingar oss att söka lösningar i andra riktningar än framåt, och får oss att upptäcka allt det som är möjligt överallt, samtidigt. Vi tvingas inse att tiden inte är absolut linjär. Vi tvingas ersätta utopin med heterotopin. Om det framåtskridande projektet förkastas på grund av meningslösheten i för många valmöjligheter, framstår det uppenbara: förändringen är inte i framtiden, i utvecklingen, i progressionen, utan i variationen.

Referenser:

- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5 uppl.).
- Butler, J. (1988). Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*, 40(4), 519-531.
<https://doi.org/10.2307/3207893>
- Crowe M. (2000). Constructing normality: a discourse analysis of the DSM-IV. *Journal of psychiatric and mental health nursing*, 7(1), 69–77.
<https://doi.org/10.1046/j.1365-2850.2000.00261.x>
- Foucault, M. (1986). Of Other Spaces. *Diacritics*, 16(1), 22-27.
<https://doi.org/10.2307/464648>
- Fuchs, T. (2000). Fragmented Selves: Temporality and Identity in Borderline Personality Disorder. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 7, 69–77.
<https://doi.org/10.1159/000106468>
- Ivey, G. (1993). Life Among the Remnants: Postmodern Consciousness and the Borderline Self. *Theoria: A Journal of Social and Political Theory*, 81(82), 129-154.
- Johnson, M.L. (2021). Neuroqueer Feminism: Turning with Tenderness toward Borderline Personality Disorder. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 46, 635 - 662.
<https://doi.org/10.1086/712081>
- Kafer, A. (2013). *Feminist, Queer, Crip*. Indiana University Press.
- Kraus, C. (2016). *I love Dick*. Modernista.
- Lönn, M. (2018). *Bruten vithet*. Leopard förlag.
- Psykologiguiden (u.å.) *diagnosystem, diagnostiskt system*.
<https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=diagnosystem>
- Redikopp, S. (2018). Borderline Knowing: (Re)Valuing Borderline Personality Disorder as (Counter) Knowledge. *Word & Text: A Journal of Literary Studies and Linguistics*. 8, 77 – 92.
- Region Stockholm (2016). *Emotionell instabilt personlighetssyndrom - EIPS*.
<https://kunskapsstodforvardgivare.se/omraden/psykisk-halsa/regionala-varldprogram/emotioell-instabilt-personlighetssyndrom---eips>
- Riessman, C.K. (2005). Narrative Analysis. In N. Kelly, C. Horrocks, K. Milnes, B. Roberts & D. Robinson (Red.), *Narrative, Memory & Everyday Life* (s. 1-7). University of Huddersfield.
- Rosa, H. (2014). *Acceleration, modernitet och identitet: tre essäer*. Bokförlaget Daidalos.
- Schmidt, P., Fuchs, T. (2021). The unbearable dispersal of being: Narrativity and personal identity in borderline personality disorder. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 20, 321–340. <https://doi.org/10.1007/s11097-020-09712-z>
- Shaw, C., Proctor, G. (2005) Women at the Margins: A Critique of the Diagnosis of Borderline Personality Disorder. *Feminism & Psychology*, 15(4), 483-490. DOI: 10.1177/0959-353505057620
- The Mighty (u.å.). <https://themighty.com/>

- Ussher, J. M. (2013). Diagnosing difficult women and pathologizing femininity: Gender bias in psychiatric nosology. *Feminism & Psychology*, 23(1), 63–69.
<https://doi.org/10.1177/0959353512467968>
- Weiss, G. The normal, the natural, and the normative: A Merleau-Pontian legacy to feminist theory, critical race theory, and disability studies. *Cont Philos Rev* 48, 77–93 (2015).
<https://doi.org/10.1007/s11007-014-9316-y>